

Alfred Marinus Jensens erindringer

Gartnervej 4, den 27 august 1985

Min far var døbt Jens Jensen, men fik tilnavnet Frøkjær.

Frøkjærnavnet kommer nok fra min bedstefar Niels Frøkjær. Han var født på garden Frøkjær i Guldager. Han var veteran fra 1864. I 1870 blev han grebet så stærkt af indre mission, at det blev Hans skæbne.

Han skriver i en bog, at han blev forvirret og ville ofre et af sine børn til Gud, og derved mishandlede sit barn, der hed Theodor, så meget at han døde tre dage efter.

Han kom derefter til Viborg sindssygehospital, hvor han var i otte år. Han fortsatte med at prædike og en sagde til ham, at han skulle holde op, og forholde sig rolig, ellers ville han aldrig komme derfra. Derefter forholdt han sig også rolig, og kom så også hjem.

Min mor er Kirsten Frøkjær Jensen - født Madsen i Mosevrå. Mor menes at være opvokset på en mindre ejendom. Hun traf min far, da de begge tjente som unge i Sønderjylland.

Det var dengang der var folkemarked både i Varde og Ribe. Her tog mange unge plads for en sommer i høst og høstet, alt gik jo med håndkraft.

Min mor havde sit hjem i den lille ejendom i Mosevrå. De var 3 piger. Den ældste var gift med fisker "Sorte Dres", der siden blev vejmand i Guldager. De boede ved Hjerting

Strand. Den anden søster hed Mette, og var gift med gårdejer Laurits Hansen i Alslev. Disse to steder besøgte vi tit og ofte.

Jeg vil forsøge at fortælle lidt om mine erindringer. Jeg er født den 20. oktober 1904 på Enggården på Præste-gårdsmark i Guldager.

Mor er gift i Alslev i 1898 med Jens *Frøkjær* Jensen søn af Niels *Frøkjær* Jensen, Sædding. De boede på en mindre ejendom i Alslev et par år. Derefter købte de Enggården, hvor stuehuset var nedbrændt. Det eneste der var tilbage var en kat i den store bageovn.

Der blev omgående bygget et nyt stuehus. Min mor har fortalte, at hun kørte efter mursten med hestevogn fra Måde teglværk.

Til ejendommen var der 25 tdr. land, men da der blev udstykket fra Sønderriis købte far 16 tdr., der lå øst for ejendommen.

Derefter blev der bygget stor lade mod vest. Noget af jorden var vandlidende, så der groede sivtuder, men der var græs imellem.

Der var store engarealer. Resten af jorden var sandmuldet med sandbanker. Midt i marken var der en stor mergelgrav.

Jeg er nummer 4 af 6 søskende. Min ældste søster Mary er født i år 1900. Teodora var født i 1902, og min ældste bror Niels *Frøkjær* Jensen er født i året 1903. Niels er den eneste, der er døbt med mellemnavnet. Derefter kom jeg så i 1904, og min yngste bror Jens Kjær Jensen blev født 1906. Min yngste søster Helga er født i 1907.

Jeg er blevet fortalt, at jeg engang var faldet i et vandtrug, men det kan jeg ikke selv huske. Min bror Niels, der nok også var med i legen stormede ind til min mor, der så kom og hev mig op. Hun arbejdede så længe med mig, at jeg omsider kom til live.

Jeg kan huske, at vi drenge fulgtes med far, når han skulle fodre, vi var meget glade for dyrene. En del af dem havde navne - en af køerne hed Skævbæn, fordi den svingede med det ene ben. Og så var der Karen og Maren - og så videre.

Til Enggården var der meget eng, og min far havde en daglejer til at hjælpe med til at slå engen. Vi var så store, at vi kunne gå ned med kaffe og mad til dem om formiddagen, og jeg husker, at Niels og jeg så, der lå et stykke reb i grøftekanalen. Vi sagde det til min far, men han svarede, at det var en hugorm, og så tog han høleen, og skar den i to stykker. Et held jeg ikke tog den med fingrene.

Vi var altid med, når der skulle køres hø ind, det var altid festligt. Efterhånden blev vi bedre til at hjælpe.

Vi havde også et par tdr. land i Toftnæs Enge i Alslev. Der var ingen maskiner dengang, og afgrøderne blev slået med le, og hvervet med river og siden revet sammen i riler. Siden blev det sat i stakke indtil det var *tørt* nok til at blive kørt hjem.

Derefter tog man et lasttræ med et reb på hver side, så hestene kunne trække det. Det kunne blive store høstakke. Når vi kørte hjem med et stort læs måtte vi køre forsigtigt, da vejen var meget ujævn. Den fælles engvej var meget hullet, og jeg kan huske, at læsset vaklede engang imellem.

Høet var læsset på en særlig måde. Den 4-hjulede kassevogn havde oppe over selve kassen noget vi kaldte skauler, der bestod af 4 brede og tykke brædder, der lå på tværs af vognen sådan, at de stak et stykke uden for vognen på alle sider. så kunne man få et bredt læs. Man trak reb med mellemrum, og til sidst et lasttræ. Det var en granstamme, der var afbarket, og hvori der var skåret en rille til rebet til forenden af læsset. Der var en ring i bagenden af vognen, hvor man strammede rebet.

Der var lang vej at køre hjem fra Præstegårdsmarken. Vi havde godt med mad og drikke, samt hjemmebrygget øl, og mens vi kørte fik vi nogle gode mellemadder, og jeg kan huske, at bedstefar var med på læsset. Da han ikke havde gode tænder, kunne han ikke tygge skorpen på brødet. Han ville have, at vi drenge skulle spise skorperne. Det var vi ikke rigtig glade for, men han sagde -snup dem bare.

Driften af ejendommen var baseret på selvforsyning. Man slagtede lam, får og svin. Alt blev jo slagtet og lagt i saltlage i baljer. Efter at fåret var saltet, blev bagdelen hængt op på loftet til tørring. Det var en herlig spi-se, når det blev skåret ud til mellemadder. Fårene blev vasket i et kar med sæbevand, og når de var tørre skulle man i gang med uldsaksen. En del af ulden blev sendt til Grindsted, og så fik vi godt vadmestøj.

Far fik et helt sæt tøj med vest, og vi drenge fik syet bukser. Bukserne måtte ikke gå længere ned end til knæene. En del uld blev kartet og lavet til uldgarn, hvoraf der blev strikket lange strømper, der gik op over knæet.

Der var næsten ikke den ting min mor ikke kunne klare, hun var med overalt. Jeg husker den store stormflod i 1909. Hele gården var oversvømmet, og der drev forskellige ting over markerne. Der var nogle bistader, som vi fik honning af, hvordan man end bar sig ad. Senere hørte vi, at de stammede fra en ejendom, der lå ved stranden ved Møllebækkens udløb. Jeg ved ikke, hvordan de klarede det. Ejendommen ejedes af Hanne Frank.

Om sommeren var vi alle ude at bade ved havet ved Møllebækkens udløb, der var det dejligste vand, og det skulle helst være i middagsstunden. Vi havde en hund, der hed Bob, som var med os ude ved vandet. En dag da vi skulle hjem blev Bob helt tåbelig, og for løs på Hanne Franks får. Den bed sig fast i et af fårene. så løb vi hjemad, og Franks råbte højt efter os.

Senere fik mine forældre at vide, at Bob havde bidt halen af et får. Jeg ved ikke, om der blev tale om nogen erstatning.

Bob var også en gang gået ind i Guldager Forsamlingshus og taget steg fra køkkenet. Det var skammeligt. Der skulle være fest. Derefter blev Bob skudt.

Min far var meget interesseret i jagt og fiskeri, så vi fik jævnligt haresteg, eller også andesteg. Far fiskede mest efter ål -ved at stange -i Møllebækken eller Sønderriis vandløb, og vi drenge var med for at bære åleposen. Han havde også ålekroge i mergelgraven. Da vi drenge blev noget større, gjorde vi ligeså. Engang gik vi med en karbidlygte ned langs vandløbet. Alene stod helt stille i vandet, når der kom lys på. så kunne vi let stange dem med et ålejern, -det var en spændende tid.

Jeg kan også huske en mælketur til Esbjerg Andelsmejeri. Vi havde to dejlige sorte heste, det var Galisere, og de hed Klavs og Musse. Turen gik forbi Mølleedammen til Guldager og bagefter til Sædding. Jeg kan huske, at vi en dag havde en afløser, det var husmand Karl Kristensen. Da han kom hjem fra mælketuren og havde sat hestene i stald, stod de og snakkede bagved hestene, så sparkede Musse bagud med begge ben og ramte Karl Kristensen i brystet. Han for ud af stalden sammenbøjet og skreg af smerter.

Vi havde også en karl, der kørte mælketuren. En dag han kom hjem fra turen skulle han ud at hente grøntfoder til hestene. Vi drenge kunne se, at han var fuld, men han fik dog med møjle slået grøntfoder. Da han skulle til at samle det op i en stor kurv faldt han omkuld og kravlede omkring -vi drenge grinede meget.

Vi er nået hen til den tid, hvor jeg skulle begynde min skolegang. Det var i 1911. Der var lang vej til den lille skole i Guldager. Om sommeren kunne det jo sagtens gå. Vi gik gerne på markskel eller diger. Vi gik ofte på et dige til en stor græsmark, i hvilken der var en stor mergelgrav, og den havde vi ålekroge i. Dem kunne vi jo se til om morgenen. Vi fik jævnlige nogle på krogen.

Min bror Niels fangede engang en ål, der vejede 3 pund. Vor mor var stolt, når vi kom hjem med fangst.

I skolen havde vi en lærerinde, der hed frk. Smidt, hun var god til at lære os at regne og skrive. Kunne vi ikke de lektier, hun havde givet os for, fik vi lov til at sidde efter. Engang havde hun gået bagved, og så havde hun kunnet lugte, at jeg fes, så jeg skulle jo straffes.

Min sidekammerat Niels P. Søndergård blev sendt ud i skoven efter et ris. Så kom jeg op til katederet og stramme bukser. Jeg begyndte at tude, og så fik jeg et par rap i enden.

En dag min bror og jeg kom hjem fra skole, sad min yngste søster Helga et stykke udenfor stuehuset, og havde en kat i snor, og lige da vi kom hen til hende, for katten på min bror Kjær, og snoren strammede om halsen på den. Så kradsede den ham så blodet flød.

Kjær kom under behandling hos mor. Jeg gav katten et spark med mine spidse hollandske træsko. Katten løb væk med den snor, som min søster havde bundet om halsen på den.

Foruden køer og kalve havde vi også en so, der hed Karen. Den var kommet i løbetid, og så fik min ældste bror Niels og jeg ordre til at drive den til orne. Vi skulle til en gård, der lå et godt stykke på den anden side af Guldager, manden hed Søndergaard. Vi fik hver en kæp i hånden og kom så afsted. Da vi kom til Mølledammen løb soen ud i vandet. Snart var den under vand, snart over. Den snaskede i det grønne, og vi sad på kanten og ventede. Vi anede ikke, hvad vi skulle gøre, men langt om længe kom den i land. Vi kom så velbeholdne til Søndergaard.

En aften 113 dage senere faredes soen. Den fik 10 grise. Mor, far og os andre stod i stalden, og jeg kan huske min mor sagde, at det var en skam den ikke fik flere, da den havde 16 pletter. Så sagde min far, at det var et stort tab, han kunne også være morsom. Men vi havde, syntes jeg, nogle gode forældre, vi blev plejet og passet godt.

Vi kunne altid mærke, at de havde et godt forhold til hinanden. De spøjte, og kunne altid fortælle nogle historier.

Om vinteren kunne det være drøjt at komme i skole. Der var hårde vintre med store snedriver. Vi havde to par hjemmestrikkede stømper på. De var strikket af svært uldgarn. Når vi kom til skolen, tog vi det yderste par af og hang dem til tørre på kakkelovnen. Når vi havde to par strømper på, blev træskoene hjemme. En af klassens piger havde været og fyret op i kakkelovnen, -hun hed forresten Hanne Pedersen fra Guldager. Den lille skole lå 1 km øst for Guldager kirkeby.

Når det havde frosset meget, blev der tyk is på Mølledammen. Så kom skøjterne frem, og det var en herlig sport. Første gang jeg havde skøjter på, faldt jeg bagover, og det varede nogen tid inden jeg igen fik luft i lungerne.

Vor lærerinde frk. Smidt fortalte også historier. En af dem var om en bonde, der boede i et bakket landskab, som havde lejet en hjorddreng for sommerhalvåret. Så kom den tid hvor skolebørnene skulle på udflugt. De skulle med toget om morgenen, og manden på gården blev så gal, at han stod og stampede i jorden. Det var også for galt, at man skulle give ikke blot føde, men også løn for sådan noget pjat.

Dagen kom og drengen tog sit nye tøj på, men så kom bonden og sagde, at han først skulle ud med høvederne. så kom hans mor og gav ham en 25 øre i et stykke avispapir. Hun sagde, at han skulle passe godt på den, for de havde jo ikke så mange penge hjemme. Men nu måtte han se at komme ud med høvederne. Drengen kom så afsted med et koppel høveder, men da han var kommet et godt stykke hen ad vejen, slog det bageste koppel sig løs, og løb ind i en kornmark.

I det samme kom en kone og skældte ud, og spurgte om ikke sådan en knægt kunne passe bedre på høvederne, så de ikke ødelagde folks kornmarker. Thomas kom og hjalp ham med at få høvederne på plads, så han kunne komme hjem og skifte tøj.

Han løb alt hvad han kunne, -han skulle over to bakker og begyndte at tude. Da han kom op på den sidste bakke, kunne han se *røg* ovre ved stationen, så toget måtte holde der endnu, men det viste sig at være *røg* fra en skorsten.

Da han kom til stationen var toget gået, men stationsforstanderen og hans kone tog sig godt af ham.

Et forår sorterede vi kartofler og fyldte dem i sække. De blev sat op af en mur ude i laden. Da de voksne var gået ind, tog vi drenge nogle stokke, og sprang rundt i kartoffelsækkene. Vi ville se, hvor langt vi kunne springe, men da vi havde gjort det et stykke tid, faldt jeg og slog hovedet mod den modsatte mur. Jeg fik slået hul i baghovedet.

Jeg lå så hjemme og blev plejet, men der gik blodforgiftning i såret. Min far skulle *køre* mig ind til Set. Josephs hospital i Esbjerg, og spændte hestene for fjedervognen.

Der blev lagt halm i bunden af vognen og et lagen ovenpå. Derpå blev jeg lagt med en dyne over mig. Der lå jeg lunt og godt, i min næsten bevidstløse tilstand.

Det var en af de gamle nonner, der passede mig, og jeg kan huske, at hun kom og bad en bøn hver morgen og aften. Min mor har siden fortalt mig, at de ikke troede jeg havde overlevet. Jeg var næsten helt blå i hovedet, men langt om længe blev jeg nogenlunde rask og skulle hjem.

Min søster Mary kom og hentede mig. Vi skulle køre med dagvognen, som kørte med post og passagerer. Vi kørte fra Esbjerg over Tarp til Guldager, derefter måtte vi gå det sidste stykke hjem til Enggården.

Jeg gik hjemme i lange tider, og det var ligesom det ikke ville fungere rigtigt. så snart mine søskende drillede, begyndte jeg at græde, og så kan det nok være, at de fik besked af min mor. Men efter en tid skulle jeg så begynde min skolegang. Denne sygdomsperiode har nok sat mig lidt tilbage i undervisningen, men jeg må vel nok være glad for min lærerinde, der var god til at lære os alt.

Men hun var skrap, -engang havde jeg skrevet et gækkebrev til en af pigerne, der sad lidt til højre for mig. Hvad der så skete er mig en gåde, men jeg skulle lægge hånden på bordet, og have 4 slag over fingrene med linealen. Det syntes jeg var uretfærdigt, men fingrene tog da ingen skade af det, men det kneb lidt med lektierne.

Vi drenge var meget interesseret i fodbold, min far var dog ikke så begejstret. Han mente ikke det var så godt for græsmarken, men der var nogle drenge, -det var forpagterens -, dem kom vi til at spille fodbold sammen med, og det var vi glade for.

Jeg var stadig meget interesseret i fiskeriet i mergelgraven, der lå 50 m fra vor beboelse. Så meget, at jeg nogle gange sprang ud af vinduet tidligt om morgenen, for at se om der var ål på krogene, og det var der som regel, og det var til tider ikke så lidt.

Somme tider stangede vi også ål i Møllebækken, og så glemte vi vore lektier og skolen, og kom til at sidde efter.

Jeg erindrer, at der i nogle år blev tærsket med plejl, og da måtte vi drenge ud om morgenen, og kaste neg ned fra faget. Det var sommetider bidende koldt, og vi frøs om vore fingre. Negene blev lagt i to rækker over hele logulvet med toppen sammen, og så gik man i gang med plejlen.

Min far havde sommetider en daglejer, det var Frederik smeds Marius. Det fortæltes, at han kunne spise utroligt meget. Da han var daglejer hos en af vore naboer, var han kommet tidligt til bords i køkkenet, og frikadellerne stod på bordet. Da de andre kom og skulle spise havde Marius spist alle frikadellerne. Vi havde ham, når vi skulle tærske. Når han svang plejlen lød det ligesom det var ude af takt, men dygtig, det var han.

Ret tidligt fik min far et tærskværk med hestegang. Hestegangen var med en stang, som man kunne spænde to heste for. Stangen havde forbindelse til en snegl, der var i forbindelse med en aksel til tærskværket. Man skulle have kornet over en håndtrukken rensemaskine, og så kørte min far kornet til vandmøllen, hvor han kunne hente det dagen efter. Som betaling tog mølleren de såkaldte fold. En gang beklagede min far sig over, at han syntes, at mølleren havde taget for meget, det var vist nok noget med 1 eller 2 skovfulde.

En sommer havde min mor det uheld, at falde bagover i bryggerset med en gryde mad - vist nok kogende kartofler. Hun blev frygtelig skoldet på brystet og den højre arm. Vor nabokone Kristine Mathiesen sagde, at vi skulle gå ud og grave nogle kartofler op, skære dem i skiver, og gnide de steder hun var skoldet med disse skiver. Min mor blev kørt til hospitalet bagefter, hun kom sig, men fik nogle store ar på brystet.

Når vi allesammen var ude at besøge hende, klagede hun over at overlæge Hansen, var en hård og brutal læge, når der skulle skiftes plaster. Vi havde en husbestyrerinde derhjemme, hun led af giggt, og hun fik os til at plukke noget pårs, der groede nede i engen. Dem fik hun lagt under lagenet i sin seng.

Min far var meget om sig efter nye maskiner. Der blev købt en høstemaskine, den var med tre vinger, der gik op i luften. Der var et stort bord og vingerne gik og kastede neg for neg ud til venstre, den blev brugt meget, og jeg tror nok far var en af de første på egnen.

En dag kom far hjem og havde været til læge, han sagde at lægen havde konstateret at han havde sukkersyge. Det var en hård tid, for der var ingen hjælp at få - ingen insulin, så det blev hans skæbne. Der var et vandløb nord for stuehuset, der sad han tit med en kop og drak det kolde vand fra en drænledning. Han var glad, når vi kunne fange nogle små ål, som mor så kogte. Det var vist nok det de kaldte for ålesuppe. Far blev kun 47 år.

Jeg vil nu berette, hvad der skete efter fars død. Den første sommer sendte mor min yngste bror ud at tjene. Han kom til Alslev til Laurits Hansens søn, Alfred Hansen, hvor min ældste søster tjente i forvejen. Min ældste bror kom ud at tjene hos købmand Mathisen i Astrup, men det gik sådan, at hver gang de var på besøg skulle jeg følge dem et godt stykke på vej. De var så kede af at komme hjemmefra, og de græd begge to. Jeg kan huske at Alfred Hansen kom en aften vi var gået i seng, og stod udenfor sovekammervinduet og skældte min mor ud. Derefter blev de hjemme.

på samme tid lavede min mor aftale om bygning af en ny stald og lade, samt nye tagsten på stuehuset til en pris a. 7000 kr. Samtidig fik mor en stor del af marken drænet.

Den første verdenskrig brød ud, så priserne steg. Dem, der havde påtaget sig arbejdet, klagede sig meget.

Da jeg var 12 år kom jeg ud at tjene en sommer hos Kristian Kristiansen i Guldager. Jeg mødte den 1. maj og kom straks igang som håndlanger hos en murer. De var ved at indrette en aftægtsstue til Kristians mor og en søster, der ikke var gift, hun hed Dorte. En karl som hed Julius delte jeg kammer med. Vi havde en dobbeltseng godt med halm. De var ikke særligt hyggelige de mennesker, når vi spiste, var der stor tavshed. Vi blev kaldt op kl. 5 om morgenen. Vi fik morgenkaffe kl. 7, og kl. 9.30 om formiddagen fik vi kaffe.

Den første tid måtte jeg ud at samle sten. Jeg fik en sæk bundet over nakken, sådan at jeg kunne putte i med højre hånd, de helt små sten skulle tages med, og så skulle de ligges i dynger ved hver ager. Når jeg syntes at være færdig, blev jeg bare sendt af sted igen, men da der så skulle såes korn, var det jo forbi med at samle sten. Det var på den tid hvor køerne skulle på græs, de havde 12 køer, og der var ingen indhegninger dengang. Køerne havde tøj på, og de 12 skulle kobles sammen tre og tre. Det fik jeg hjælp til, og så trak jeg hele koblet ud i marken. Der var stager i hvert tøj, det var træstager. Til at slå dem i jorden havde vi en stor trækølle. De skulle flyttes hver time, og ind imellem hakkede jeg roer.

Så kom den tid hvor vi skulle i mosen og grave tørv. En dag, hvor vi arbejdede i mosen, kom Julius og manden op at skændes. Julius havde været til bal i Guldager forsamlingshus, og han havde ikke spurgt om lov. Der blevet værre mundhuggeri, og jeg kan huske, at den aften han kom hjem fra ballet må han have været beruset, for han dansede rundt i kammeret og sang. Da han endelig blev træt, gik han i seng. Forholdet mellem karlen og husbond blev ikke godt siden.

Julius var durkdreven. Han tog alt op af sin løn, og en skønne dag, betroede han mig, ville han væk fra pladsen. Han havde en mindre kiste med sine ejendele i, men den kunne ikke komme ud af vinduet, og vi bestemte at når husbond var faldet i søvn, så skulle jeg hjælpe med at bære kisten ud. Hestene stod lige udenfor karlekammeret, og husbond sov i et kammer ved siden af, så vi ventede et godt stykke tid. Så listede vi ud med kisten og han forsvandt. Det var jeg glad for og listede i seng.

Om morgenen, da jeg var ved at rense ud ved grisene, kom husbond og spurgte, om jeg vidste noget om Julius. Jeg svarede, at jeg ikke havde bemærket noget, men jeg var glad for at komme af med ham, men jeg længtes hjem. Jeg kunne gå ned til et dige syd for gården. Derfra kunne jeg se hjem, og det gjorde jeg ofte. Der var streng kontrol med, at jeg ikke løb hjem om aftenen, men jeg gjorde det en søndag aften. Det blev de meget sure over.

Jeg havde jo fri hveranden søndag fra klokken 10 om formiddagen. Hver onsdag formiddag var jeg i skole i den gamle skole i Guldager hos lærer Nielsen. Ham lærte jeg ikke så meget hos, som lærerinden i den lille skole.

Til gården var der en toft. Den er nu bebygget med brugsforeningen samt servicestation og mekaniker. Der var vel 2,5 tdr. land. på denne toft havde jeg tit de 12 køer på græs om eftermiddagen, og så havde jeg en pakke mad med. Imellem flytningerne gik jeg op til smeden og hjalp den gamle Peder med boremaskinen. Den skulle nemlig trækkes med håndkraft. Der var et stort svinghjul på, og den kunne også bruges til slibesten. Det var et ordentligt monstros.

Der var en toft mere lidt nord for gården, og tiden kom da roerne skulle tages op. Det foregik på den måde at man brugte en roekniv, trak roerne op med venstre hånd, og huggede toppen af med kniven i højre hånd. på den måde lagde man 4 rækker sammen. Min husbond kom med hestevogn og læsede roerne på med en roegreb, og så skulle jeg læsse dem af med hænderne. Det var lange og besværlige dage.

Jeg var glad da det blev november. Jeg skulle have 85 kr. for sommeren, og så fik jeg 1 kr. yderligere af hver af de to kvinder.

Jeg må slutte med dengang vi kørte tørv hjem fra mosen. Det var nogle tørre tørv, og karlen skovlede dem ind af en lille luge. Jeg skulle så skovle tørvene fra lugen, men da rummet ikke var ret stort, støvede det voldsomt efter et stykke tid. Jeg gav op og gik ud, men så kom Kristian og bandede og skældte ud, så jeg tudbrølede, men han jagede mig ind i tørvestøvet igen. Det var umenneskeligt, og noget jeg aldrig glemte.

I 1916 havde min mor en dygtig bestyrer. Han hed Hans Hansen og var fra Sædding. Byggeriet var afsluttet og dræningen ligeså, og man kan sige at min mor ikke var tabt bag en vogn. Men så skete det i 1917, at det ikke var til at få en bestyrer, og enden blev at hun måtte sælge gården. Hun kom i forbindelse med et par gårdslagtere fra Gjesing. De hed Poul Rask, Tue Tuesen og gamle Peder Bjerre fra Ravnshøj. Min mor havde Laurits Hansen til at hjælpe sig, og han var tilstede ved handelen, og jeg kan huske da man langt om længe blev enige om prisen -43.000 k., og jeg var selv med hos sagfører Hansen i Esbjerg.

Vi havde to sorte heste kaldet Klaus og Musse. Dem havde vi haft i mange år og mor havde sikret sig, at hun måtte tage dem med sig. Jeg kan huske at mor fik udbetalt 15.000 kr. De blev omgående sat i Varde Bank på opsigelse, men før hun fik det skrevet, havde hun sådan fortrudt handelen, og bad køberen om lade den gå tilbage. Men gården var købt til Peder Bjergs søn Peder, så der var intet at gøre.

Jeg forstår godt at hun var i vanskeligheder, vi var jo seks børn, men heldet var med hende. Naboejendommen, hvor jeg bor nu, blev til salg.

Min ældste bror var netop konfirmeret, og vi kom til at gå i Sædding skole, en gammel stråttækt. Vor lærer hed Rødbæk. Da jeg og to andre var konfirmeret, sagde læreren en dag, at vi skulle rejse os op. Så sagde han, at selvom vi måske ikke havde lært så meget kunne det alligevel gå os godt. Min ældste søster Mary tjente i Guldager og var forlovet med en kommis eller "rosinpiller" i Guldager brugsforening hos uddeler Jeppe Jessen, der siden blev vor nabo. Han købte ca. 40 tdr. land lige nord for os og byggede en ny gård. Vi havde ikke meget forstand på landbruget, men vi var dog opvokset ved landbrug, og vi kom godt ud af det med dem allesammen. Vi var alle glade ved at bo i Sædding. Vi kom sammen med så mange unger. Derimod var det meget trist ved Enggården, der lå noget afsides.

Det er mig uforståeligt at min ældste bror Niels Frøkjær kom ud at tjene. Han fik plads på Marbækgaard, men så en dag kom der bud om, at Niels var syg. Jeg kørte min mor derud i en ponyvogn med de to sorte heste for. Da vi kom derud kunne vi nok se, at han var dårlig, og han blev kørt til Sct. Josephs hospital i Esbjerg, og det blev konstateret, at han var angrebet af den spanske syge. En dag blev der sendt bud efter os alle, han var meget syg. Vi nåede lige at komme derind. Da vi trådte ind på stuen sagde han netop Alfred. Det var det sidste han sagde inden han døde. Det var mest de unge, der blev ramt af den sygdom. Det var i året 1919. Det var en stor sorg for os alle, vel særlig min mor.

Denne sygdom begyndte med lungebetændelse, - det var en frygtelig sygdom. Jeg kan også huske, at jeg var meget syg, og at min mor var mig en stor trøst. En aften faldt hun på knæ ved min seng, og bad i en bøn til Gud om hjælp. Jeg blev også rask igen, men var sløj en tid endnu. Også flere andre i familien var syge, men alle blev raske. Den sommer blev jeg konfirmeret. Det var i 1919, og da jeg nu var den ældste hjemme måtte jeg i gang med landbruget, og med hjælp fra mine søskende klarede vi opgaven. Jeg husker at min bror Jens Kjær og jeg arbejdede godt sammen.

Engang havde vi en so, der skulle fare for første gang, og den var ikke til at komme i nærheden af. Så snart den fødte en gris, fik vi fat i grisen, og det gjorde vi indtil den var færdig. Soen var så gal, at vi troede, den ville æde alle grisene. Vi fik et stykke reb i munden på soen, og så holdt min bror rebet. Derefter satte jeg grisene ind til soen. Soen gryntede så voldsomt, som jeg ikke siden har hørt. Så gik rebet af munden på soen, og da viste det sig at soen var rigtig glad for grisene. Den gryntede, så man kunne høre det over hele huset, og den gav mælk til grisene.

Otte uger efter skulle min bror og jeg køre grisene til torvet i Esbjerg. Det havde vi aldrig prøvet før. Vi havde 8 gode grise med. Da vi kom ind til torvet, var der to grisehandlere, der sprang op på vognen og sagde en pris vi kunne få. Vi vidste ikke andet end at sige ja. Så sagde den ene grisehandler, at vi skulle give kaffe på Højskolehjemmet - det gjorde vi så, men det gav stødet til, at vi fik mere erfaring i at handle. Når der skulle handles derhjemme, var det altid mor der handlede, og det var hun ikke dårlig til. Naboer kom dog tit med gode råd, og hvis der var en ko der skulle kælle, og min mor måske var lidt nervøs, så skulle jeg hente Lambert Andersen. Han var sådan et roligt menneske. Han kunne også undersøge om kalven lå rigtigt, og hvis der var et ben, der lå forkert, kunne han også ordne det. Så vankede der aftenkaffe til Lambert og Anette - hun var norsk født.

Vi, der var unge dengang, kom hurtigt med i Guldager forsamlingshus til gymnastik, folkedans og ungdomsmøder med sang og foredrag. Til ungdomsmøderne var der også bal - tit kunne klokken godt blive 2.30 -3.00 om morgenen. Vi havde også store ungdomsgilder med spisning og andet godt senere på aftenen - jo, det var tider dengang.

Men jeg må tilbage til landbruget, som jeg blev mere og mere interesseret i, da min mor gav mig mere og mere råderet. Markarbejdet var med plov og harve, men ellers var alt med håndkraft. Vi havde dog en hestegang til tærskværket med hestetræk, og så havde vi en rensemaskine. Omkring 1920 fik vi elektrisk lys. Vi havde også en kværn. Vi havde en god avl, idet jorden var i omdrift. Det var man nødt til dengang, fordi man ingen sprøjtemidler havde. Da sprøjtemidlet kom frem kunne man avle korn hvert år på samme jord.

Vi fik bygget og moderniseret stalden, og besætningen blev fordoblet, så økonomien gik bedre. Ved den tid var jeg blevet meget interesseret i faget.

Jeg købte mit første jagtgevær hos cykelsmed Olsen i Hjerting. Det var kaliber 12. Der var meget vildt de første år. Vandløbet fra Sønderris løb lige gennem vor mark, og om vinteren kom der mange ænder i dette vandløb på aftentræk. Det var mest moseænder. Når der var is på havet om vinteren var det spændende at jage de store flokke af gæs og ænder. Svaner var som regel fredet. På et senere tidspunkt var jeg med i Marbæk jagten - det var en skøn tid. Jeg var også med i en stor jagt ved Løgumkloster, og der var jeg så heldig at nedlægge to rådyr.

Jeg har også haft lyst til at komme ud at fiske med en fiskekutter. Det var min mor ikke glad for, men jeg fik lov til sidst, hvis jeg selv skaffede mig hyre. Jeg kendte en der hed Karl Kniger. Jeg fik aftalt med ham, at jeg skulle møde på havnen en dag kl. 10, og at jeg bare kunne tage 20 æg med. Jeg var på havnen til tiden, men ak - jeg kunne ingen Kniger finde, så jeg måtte cykle hjem med mine 20 æg, meget skuffet, så jeg kom aldrig mere på disse tanker .

Min ældste søster, der tjente i Esbjerg, boede hjemme. Det var sikkert fordi hun skulle giftes med Svendlund. Han havde købt en købmandsforretning oppe ved Alsø, men min søster ville ikke giftes. Da han fik det at vide rejste han hertil og ankom en tidlig morgen. Min søster sov i et kammer ovenpå, og han kastede nogle grene på vinduet vel for at vække hende. Han var helt uregerlig. Han smadrede en del billeder, da han mærkede at der intet var at gøre. Han gik ud ad engene. Min mor og søster gik efter ham. Han var ved at gøre ondt på sig selv, men fik ham hjem og sendt ham af sted. Min mor havde kautioneret for 3.000 kr. Det var mange penge dengang. Han solgte butikken i Alstrup, og købte en købmandsbutik ved Horne. Den gik også ned, men min mor reddede sig nogle varer, og slap med at betale 1.000 kr.

Jeg blev mere interesseret i landejendommen, og arbejde som om det var min egen. Vi aftalte at jeg selv skulle have nogle grisesøer og jeg fik anskaffet en orne og nogle løbesøer. Jeg var kommet i forbindelse med en mand fra Rømø, der aftog en hel del drægtige søer. Derved tjente jeg en god del af min løn. Om sommeren lavede jeg torvegrise, og solgte dem på torvet i Esbjerg. Enkelte gange var grise usælgelige, og så måtte vi jo tage dem med hjem igen.

En tid lavede min bror og jeg tørv i vor mose. Tørven blev gravet op med skovl, derefter æltet med fødderne, og så kørt ud. En trillebør med forme gjorde tørvene færdige, og der lå de i lange rækker.

I lang tid havde vi ikke hørt fra min søster Mary, men en dag kom der brev fra fødselsstiftelsen i Aarhus - hun havde fået en søn. Han kom til at hedde Richardt. Mary tog plads på Djursland på en stor gård, og Richardt blev sat i pleje hos et par ældre mennesker. Min mor og Mary blev enige om, at min mor skulle hente Richardt hjem. Han var, som mange andre på den tid, angrebet af engelsk syge, og trængte til meget kyndig pleje. Vi blev alle sammen meget glade for ham, så man kan godt sige at sorg blev til glæde vendt her. Richardt var altid med mig, lige meget om jeg var i marken eller ude at køre. Han blev til stor glæde for min mor.

maj 1923 rejste Mary og min bror Kjær til Amerika, det var med sejlskib og det tog ca. 30 dage. Der var mange der rejste dengang. De kom til en farmer, der var dansker og hed Jens Silasen. Hos ham traf Mary sin mand Niels Nielsen. Han var søn af Peder smed fra Tarp. De fik eller købte en stor farm, og det gik godt fremad, og de fik moderniseret.

Min bror startede også en farm, og det gik også ham godt. De drev den med majsafgrøder. Huset han boede i var af træ. Jeg tror han længtes meget hjem - det kan jeg godt forstå, men han var forlovet med en pige fra Boston, hvor han var til fest. Hvordan det gik til er der ingen der ved, men huset brændte, og han blev fundet død ved hestestalden. Man mener, at han har fyret for meget, og derved er branden opstået. Han må så have opdaget, at det brændte, men har været så forgivet af røgen, at han er faldet død om lige udenfor. Pigen han var forlovet med blev forhørt, men det har været en stor sorg for hende også. For os herhjemme var det et hårdt slag. Især var det meget hårdt for min mor, men min søster Mary tog det også hårdt på.

Mary og Niels fik i deres ægteskab 2 sønner og en datter. En søn er døbt Kjær Nielsen efter min bror, og han driver farmen efter sin mor og far. En sønnesøn var sproglærer. Han blev sendt til Rusland for at sælge landbrugsmaskiner. Hans kone var amerikaner. Han har besøgt os og andre i familien og ligner Richardt i Esbjerg. De købte møbler i København, idet de var langt billigere end i Rusland, men derefter hørte vi ikke mere til dem. Richardt blev uddannet gartner, og blev siden vicevært på det byggeri, der ligger på den gamle dyrskueplads i Esbjerg, og det har været en god stilling for ham.

Vi er kommet til den tid, da jeg skulle møde på session, og jeg husker at vi, aftenen før jeg skulle møde, var til bal i Guldager forsamlingshus, og at det blev sent. Årsagen var jo nok, at det blevet forfærdeligt tøjbrud den nat, så det ikke var til at komme uden for en dør.

Det var bestemt at jeg skulle trække en ko til Esbjerg eksportmarked. Det havde jeg nævnt til en der også skulle på session, og han sagde så, at jeg kom til Esbjerg med en ko og kommer hjem med en bjørn. Vi var tre der kendte hinanden, men det blev nu ikke nogen stor bjørn. Der var sket det at dæmningen til den gamle mølledam i Guldager, var skyllet væk. Derved var al vandet løbet væk. Straks mødte alle, der kunne stange ål, og der var en hel del at stange.

Tilbage til sessionen. Se min mor var ikke så glad for, at jeg skulle være soldat. Hun kunne jo ikke så godt undvære mig, og hun var henne at snakke med sognefogeden. De blev enige om, at jeg skulle sige jeg havde været syg af giftfeber, når jeg kom på session. Det fik jeg ikke sagt, og blev taget til kystartilleriet, men jeg blev forflyttet til jordfræserne. Jeg sørgede for, at der blev lejet en karl. Han hed Hans Præst fra Tjæreborg. Han kom den 1. maj 1925, og da jeg skulle møde som soldat den 10. maj, fik jeg sat ham ind i bedriften. Jeg tog så afsked kl. 10 om aftenen og skulle være i Sønderborg om morgenen. Det meste af vejen sad vi i en kreaturvogn. Det var en bedrøvelig rejse, idet der var lange ophold undervejs, og så var der kun nogle løse bænke i toget. De fleste var dog i godt humør.

På kasernen blev vi indskrevet og fik udleveret hele klunset. Noget af det passede, og det der ikke passede kunne man få byttet. Dagen efter mødte vi til eksersits på eksercerpladsen. De nyuddannede underkorporaler skulle kommandere med os, men i løbet af et par dage blev de hæse, og så blev der ro i lejren. En dag vi var på eksercerpladsen, var der en korporal, der sagde til mig : "Når jeg siger se til højre, så vil jeg se snottet flyve hen til 4. sidemands bryst."

En morgen vi stod klar i kasernegården, var der een der vinkede fra vinduet, og een af kompagniet vinkede igen med en spade. Så fik vi en stropetur hele vejen ud til skydebanen og derefter langs med stranden. Jeg kom til at svede, og i en lille lavning i terrænet lagde jeg mig ned. Lidt efter kom officiant Madsen og bandede så voldsomt, at det ligefrem løftede mig op fra jorden. Jeg sagde til ham, at jeg var syg og havde ondt i brystet. så sagde han, at jeg kunne gå til lægen, men han bandede som en djævel. Jeg humpede så af sted. Da vi kom hjem til kasernen blev jeg sendt ind til officiant Madsen. Han sagde til mig, at det her spring i marken vist ikke var godt for mig, men jeg ved at du er landmand og kaptajnen mangler en mand til at passe hans hest. Jeg sagde glad, ja, til jobbet, og det var et stort lyspunkt i min halv sure tilværelse. Dette med min sygdom var det rene gas fra min side.

Hestestalden lå lidt nord for kasernen. Der var plads til 20 heste foruden kaptajnens hest, som jeg skulle passe, og så havde jeg hele dagen fri. Der gik et godt stykke tid med at passe den.

Der var også 12 islandske heste, og en rekrut til hver hest. Disse blev brugt til våbentransport. En dag jeg gik ved hestestalden, kom der en vognmand med 20 sække havre. Jeg snakkede med ham om hvordan vi skulle få dem op på

loftet, men sækkene ville han ikke bære på. Han læssede alle sækkene af på jorden. Da rekrutterne kom hjem til middag måtte de i gang med at bære sækkene op på loftet. Jeg holdt mig lidt i baggrunden.

Tiden gik, og vi skulle til Borris hede. Vi skulle med DSB fra Sønderborg station en morgen og kørte til Vamdrup station. Derfra gik det til fods. Jeg trak hesten bagest, men så skete det at kaptajnen kom farende og skulle bruge hesten. Da jeg ikke hurtigt nok kunne få sadel og bidsel på, blev han gal og skældte ud. Han var en bisse af I. klasse.

Vi overnattede i Vorbasse og kaptajnen skulle indkvarteres på hotellet, og jeg skulle bo samme sted som kaptajnen. Om morgenen sagde han, at jeg skulle hente et glas vand til ham. Han beskyldte mig for at have haft fingeren på kanten af glasset, og jeg blev sendt ud efter et nyt glas. Jeg tog glasset som jeg havde sat på bordet, gik ned og tog nogle pumpe­slag og så fik han det samme vand, som han netop havde kasseret. Vi havde ingen elektrisk pumpe dengang.

så gik det til Borris hede, hvor vi lå i teltlejr med 10 mand i hvert telt. Det var godt nok. Kaptajnen var med kompagniet ude på heden, så når jeg havde gjort hesten klar om morgenen, samt fået kaptajnen taget ved vingebenet og fået ham i sadlen, havde jeg fri hele dagen. Efter en måneds ophold i Borris kom vi igen hjem til kasernen i Sønderborg. Det var rart.

Sønderborg kaserne er bygget af tyskerne. Jeg ved ikke hvornår, men det er efter krigen i 1864. Det er en virkelig god og solid bygning, inddelt i rum til 10 mand. Vi var godt nok ude at more os. Der var et hotel, der hed Søvavillionen, hvor der var dans og musik, så det var ikke vanskeligt at komme i forbindelse med andre. Jeg husker engang vi var sammen med nogle, hvor manden fortalte at han kendte en mand, der havde været i retten anklaget for at have stjålet en stud. Han var til forhør hos dommeren. Han fortalte dommeren, at han havde været på kroen og fået lidt rigeligt at drikke. Da han så cyklede hjem, var han faldet i grøften, og så lå der et stykke reb, som han tog med hjem, men han vidste ikke, at der hængte en stud på i den anden ende af rebet. Han slap med en advarsel og skulle levere studen tilbage.

Engang var jeg på svir sammen med to kammerater. Vi havde nattegn til kl. 23, og da vi gik hjemad, kom de to i tanke om, at de ville til Esbjerg, og jeg skulle også med, men jeg sagde nej. Jeg nåede lige inden for kaserne porten kl. 23. Dagen efter kom jeg i forhør. Jeg forklarede, at jeg godt nok havde været sammen med de to andre, men jeg vidste ikke, hvor de var blevet af. Men det er jo nemt at finde en soldat, og en officiant fandt dem da også i Esbjerg. Da de kom tilbage til Sønderborg fortalte de mig, at det var lykkedes dem at rejse gratis til Esbjerg. De havde opholdt sig det meste af tiden på toilettet, men den tur fik de ikke meget ud af. Det blev til en tur i spjældet og da vi andre blev hjemsendt, måtte de blive 3 dage ekstra, hvor de skulle hjælpe til i køkkenet.

Vi var også på manøvre, og den foregik i Sønderjylland, hvor vi var indkvarteret på gårdene. Engang vi var indkvarteret på en stor gård, hvor vi overnattede på høloftet, fik jeg en stor byld i tindingen. Jeg husker at jeg lørdag og søndag var så syg, at jeg ikke kunne spise. Begge dage lå jeg på høloftet, men mandag morgen skulle vi i gang igen. Da kompagniet var opstillet på vejen, fik jeg lov til at komme til lægen. Han tog en kniv og stak hul på den modne byld, og hele indholdet sprøjtede ud på landevejen. Så fik jeg et bind om hovedet, og så af sted igen hele dagen. Det var en slem dag, jeg ikke glemmer.

Den 10. oktober blev jeg hjemsendt, og jeg kunne se at alt var i orden. Stalden var gjort ren og var kalket indvendig, og bygningerne var alle kalkede udvendig. De ting, der skulle males, var blevet det, og det var jeg glad for.

Jeg blev enig med min mor om, at vi skulle bygge en ende til stalden - ud mod syd - og få den moderniseret, så der kunne blive plads til flere dyr. Jeg var meget interesseret i handel og omsætning. Vi fik desværre tuberkulose i besætningen, og den blev sat ud.

Jeg kom i forbindelse med en handelsmand nede ved Vejle, der skulle sælge besætningen fra en stor gård i Grejsdalen. Det var en besætning af fine røde køer. Jeg købte 7 af de bedste. Det var rene dyr og højt ydende, og vi fik meget glæde af dem. Jeg var også tit til marked, og det var naturligvis om at gøre en god handel, derfor skulle man have godt med kontanter i tegnebogen.

En af mine søskende var altid hjemme, og så havde vi en konfirmeret dreng, som vi kaldte det.

Jeg var stadig med som målmand hos Guldager Boldklub, i alt blev det til 10 år med fodbold.

Den 3. januar 1930 overtog jeg ejendommen, og min mor købte villa i Hjerting ved Strandvejen. Det første år fik jeg hjælp af både min mor og min søster Teodora.

Jeg tænkte - du får aldrig en kone - du har kendt så mange piger, og det var kun blevet til venskab. Men så skete det at min kammerat Marius Schmidt fra Guldager en dag spurgte mig, om ikke vi skulle tage til Varde og se gymnastikopvisning. Jo, det ville jeg gerne, og vi cyklede sammen med hans søster Maja. på højskolehjemmet skulle vi møde en pige, som de kendte, og vi kørte derefter til gymnastik.

Vi drak kaffe i haven og blev efterhånden mere kendt med den fremmede pige, og vi gik en tur i haven. Om aftenen var der bal, hvor vi morede os meget, og da det var forbi cyklede vi hjem. Jeg havde nu fået at vide, at den fremmede pige hed Kristiane. Hun tjente hos præstegårdsforpagteren i Guldager. på hjemvejen kom vi gennem Alslev by, hvor vi så, der var bal i samlingshuset. En af Kristianes bekendte, rakte en billet ud ad vinduet. Vi kom så til at danse, og dengang kunne det godt ske, at klokken blev henad kl. 2.

Efter ballet cyklede vi til Guldager. Lige før vi nåede Mølledammen, skulle Maja og Marius dreje til venstre, og da vi skiltes spurgte Maja, om jeg ikke ville med. Men jeg svarede nej. Jeg sagde, jeg skulle skynde mig hjem. Jeg tog Kristiane i hånden, og vi fulgtes ad til præstegården, hvor vi fandt et sted at sidde. Det var i forpagterens gig. Der sad vi behageligt og snakkede sammen.

Kristiane fortalte at hun var fra Stauning, hvor hendes forældre havde en gård i Østerby. Deres mark grænsede ned til Ringkøbing fjord. Kristiane havde en god måde at fortælle om hendes familie og det der interesserede hende.

Jeg fortalte også lidt om mig selv, og vi aftalte, vi skulle mødes til bal på næste søndag, og vi tog kærligt afsked.

Jeg var 26 dengang, og var fuld af energi, det havde været en vidunderlig dag. Men da det blev søndag skulle jeg være godt udhvilet, når jeg skulle til bal, og derfor havde jeg lagt mig på sengen, og skæbnen ville, at jeg faldt i søvn og vågnede ikke før kl. 23. Jeg nåede alligevel at komme til bal og møde Kristiane, og det var jo ret naturligt, at jeg fulgte hende hjem, derefter holdt vi sammen.

Tiden gik. Ved juletid besøgte jeg Kristiane i hendes hjem, det var ret spændende. Der var lavt til loftet, og hendes søskende var også hjemme. Det var gode mennesker. Kristianes far hed Jens Brink, og da vi begge var landmænd, kunne vi jo sagtens få noget at være fælles om. Jeg husker, at Kristiane og jeg gik lange ture ved Ringkøbing fjord, der var en dejlig udsigt, og der skulle være god jagt, noget som jeg senere prøvede.

Så gik året 1930, og humøret var højt efter besøget i Stauning. Trods dette faldt landbrugspriserne helt i bund. Jeg havde 2 røde køer til eksportmarkedet i Esbjerg hos kommissær Hans Ølgård, og han sendte mig 50 kr. pr. stk. da var jeg gram i hu.

Så syntes jeg at store lyspunkter var i udsigt. Indenfor landbruget var der sket et lille fremskridt. Vi havde fået halvpart i en selv binder - det var sammen med vor nabo Jens Bøjle. Den var en stor hjælp i høsten, så skulle man kun gå og sætte negene i skok.

Det skal lige bemærkes, nu når jeg har omtalt prisen for de to røde køer, at prisen for stude var 10 øre pr. kg. i 1931.

Hen på foråret lovede Kristiane mig, at hun nok skulle hjælpe mig med at drive min lille ejendom. Vi blev ringforlovede den 25. april 1931. De økonomiske udsigter var ikke gode på den tid. Brylluppet blev fastsat til den 27. november i Stauning kirke.

Jeg kan ikke huske hvad præsten sagde, men tænkte kun på at han skulle blive færdig. Jeg husker at Kristiane sagde - ja, så højt, at alle i kirken kunne høre det. Derefter var der stor fest i Stauning forsamlingshus, og så tog vi hjem til mig dagen efter, hvor vi snakkede om fremtiden.

Det var i de første år meget småt med penge. Da Kristiane skulle føde første gang, skulle man selv betale jordmoderen, og da jeg stod og manglede penge, så måtte jeg ned til mejeribestyreren, som gav mig et lån på 20 kr., som skulle fradrages i næste månedsafregning. Jordmoderen skulle have 40 kr., men det var en skøn oplevelse. Det blev en dreng, født den 8. september 1932, og han kom til at hedde Jens Kjær Jensen. Derefter blev Viggo født den 7. september 1934. Nu havde vi 2 raske drenge, og det var en god begyndelse. Nu ønskede vi at få en pige, og det lykkedes den 27. februar 1936, da Inger blev født.

Vi blev enige om, at starte noget med hønseri. Vi fik hurtigt fat i nogle hvide italienere, og så skulle vi jo have en rugemaskine. De 1500 kr. en rugemaskine kostede måtte jeg låne af min mor. Det blev til gode kyllinger, og efterspørgslen var stor. Vi byggede såvel hønsehuse som kyllinge huse. Kyllingerne, der blev solgt her i omegnen, kørte jeg ud med hestevogn eller på cykel.

Hønseriet skred jævnt fremad, og vi måtte ansætte en hønserist. Han var uddannet på et moderne kontrolhønseri. Det var en god ide. Han hed Adolf og blev hos os i 2 år. Han syntes, at vi straks skulle gå i gang med at lave et kontrolhønseri. Det blev Sædding Kontrolhønseri, og alt gik godt fremad.

I 1936 fik vi bil - det var en Ford 30, og den var der jo god brug for, og der blev også købt en stor anhænger. Børmene var gerne med, når jeg var ude med kyllinger, og det var jeg hver 6. dag. Prisen var 30 kr. for 100 kyllinger. Hurtigt kom produktionen op på 2000 kyllinger hver 6. dag, og nu kørte jeg langt omkring. Jo, det var en herlig tid.

Efter Adolf fik vi en ny hønserist, der hed Poul. Han havde lært på Klank Hønseri, Galten ved Silkeborg. Han var noget af en ener, men dygtig, så ham var vi særdeles glade for. Engang vi var ude at køre, sagde Poul, at vi skulle tage at besøge Klank Hønseri, og det gjorde vi. Det var et besøg værd, - særdeles veldrevet og flotte dyr. Det var nogle sjove, men også flinke mennesker. Vi blev budt på kaffe i den pæne stue. Vejen gik lige forbi hønseriet, og manden fortalte, at dersom der gik en ung pige og en høne på vejen, var han sikker på at Poul tog hønen, og lod pigen gå.

Ja, vi havde mange oplevelser, og jeg syntes bestemt, at den bedste tid i mit liver fra dengang jeg traf Kristiane.

Jeg har tidligere fortalt om vort bilkøb. Det blev muligt, fordi tiderne blev bedre i 1936, men jeg skulle jo også have et kørekort. Det blev til 4 timer hos en kørelærer i Esbjerg. Ham jeg skulle aflægge prøve hos hed Rejnholdt, og det skulle være i min egen bil. Kørelæreren sad bagi, og så kørte vi ud på Jerne bro. Han spurgte, hvor man skulle være særlig forsigtig. Det mente jeg var ved jernbaneoverskæringer og broer. Derefter skulle jeg vende vognen uden at røre kantstenen. Derefter kørte jeg ned i Kongensgade, hvor der var fyldt med cyklister. En dreng kørte lige ud foran mig på en varecykel. Jeg bremsede op og motoren gik i stå. Så sagde Rejnholdt - tag da for fanden at køre sådan en knægt ned, og få ham på kirkegården. Han var en ren bisse, også fordrunken, og han blev senere taget for spritkørsel. Kørekortet kostede 40 kr.

Jeg var gode venner med fabrikant E. Jensen, der fremstillede kyllingemødre her i Sædding. Han var med mig Vejrup og købe bil. Han havde mere forstand på det end mig. Bilen havde tilhørt en skrædder, der var død. Forden kostede 2900 k. og havde kun kørt 42 km. Vi havde den indtil 1959, så den havde vi meget glæde af. Jeg brugte den til at køre rundt med kyllinger, og kom derved i forbindelse med mange fremmede mennesker, og ligeledes mange forskellige. Man skulle undgå at blive snydt. Ved aflevering af f. eks. 500 kyllinger ønskede konen somme tider at tælle dem, og det skete, at hun talte forkert. Men jeg havde altid lidt ekstra med i et rum eller to, for kunden skulle jo gerne have ret.

Værre var det, når køberne ville have kredit, så tog jeg kyllingerne med hjem igen.

Jeg var blevet medlem af Jerne Foderstof, sådan at jeg kunne købe korn gennem DLG, der skulle jo købes store mængder foderstoffer til alle de høns. Jeg kunne så be-

stille korn direkte fra skib, - det var betydeligt billigere. Det var ret almindeligt, at korn pr. 100 kg kostede 7 kr.

Men så blev Jerne lokalforening nedlagt, og jeg var det sidste medlem. Der var 1800 kr. tilbage i foreningen, og de vidste ikke hvad de skulle gøre ved de 1800 kr, og så kom formanden og gav mig pengene.

Det med høns reddede mange landmænd Økonomisk, fordi der var stor afsætning af æg til Tyskland og England.

Vi er nu omkring 1938. Den 18. marts blev Gerda født, hun var en rigtig charme tøs.

Dette år blev jeg valgt til snefoged. Det var en vanskelig stilling. Al snekastning blev udført med skovl, og der skulle sendes bud til alle landmænd. De skulle efter gårdens størrelse stille med mandskab til snekastning.

De år faldt der en masse sne, så alle veje knøg til. Vejene dengang lå ofte under terrænet, og med sving og bøjninger på. Det var vanskeligt at gøre alle tilfredse med rydningen.

Om disse år har jeg mange erindringer, også af de sjove, men det at være snefoged, var ikke noget for mig. Det med at komme i bestyrelser undgik jeg mest muligt. Lige netop da alt gik godt, korn de forbistrede tyskere, og hele hønseriet måtte nedlægges.

Den dag tyskerne kom, havde jeg lige sendt bud til et hønseslagteri. På vejen tilbage kom han til Kors Kroen, og kunne ikke komme videre, da vejen var spærret af tyske soldater.

Alle hønsene blev sat ud. Men vi skulle jo have indtægter, og blev så enige om, at købe nogle bævere. Vi købte 4 par. Disse bævere skulle jo gerne have adgang til vand, og det blev til Sønderriis bæk, der løb gennem vor jord.

Jeg fik hurtigt nogle bure stavret sammen, og de yngede både sommer og vinter, og der blev hurtigt efterspørgsel. Vi havde glæde af dem nogle år. Men mod krigens slutning

fik vi besked på at fjerne dem.

Tiden med tyskerne var uhyggelig. Det man ser glemmer man aldrig. Når jeg ser det i fjernsynet igen, har jeg mest

lyst til at trykke på knappen.

Den 15. juli 1941 blev Betty født, og hun lyste op i tilværelsen i den mørke tid.

Den gamle bil blev sat på klodser, men der var da en tid, hvor vi fik udleveret mærker til benzin, fordi den var rationeret.

Med hensyn til cykler, så var disse ikke helt i orden, det var især gummien, men så fandt smeden i Guldager på, at skære gamle bildæk om til et cykeldæk.

Det var jo meget almindeligt, at vi landmænd skulle til "torskegilde". Vi fik besked om, at møde på badhotellet i Hjerting. Engang sad vi en hel flok bønder og ventede, så kom sognerådsformanden og sagde - nå, der sidder I så I skattesnydere. Jo, der var fest tilstede. Snakken gik om, at man lukkede øjnene og skrevet tal. Der var også dårlig kontrol, men det har jo forandret sig helt.

Der var også en hjerting boer, der ville have en ny skole. Så sagde sognerådsformanden, at kan I lave børnene, så skal vi nok bygge skolen. Skolen er kommet, og der er også mange tilflyttere.

Efter at tyskerne var gået tilbage til deres egne bombede byer, startede vi hønseriet igen. Det gik nogenlunde det første år, men året efter fik vi hønsepest og måtte nedlægge forretningen. Hønsehusene fyldte vi med 50 grisesøer. I den tid vi havde hønsehold måtte vore børn hjælpe til, men det var de ikke så begejstrede for.

Arbejdet med grisesøerne kom hurtigt til at give penge. Smågrisene blev solgt på auktion i Bramminge. Det var ikke så rart, når søerne ville lægge sig på smågrisene, men jeg fik hurtigt lavet nogle farebokse, så behøvede man ikke vogte over dem.

Vi havde løsdrift i det store hønsehus, og der gik ornen også, og kunne sørge for at søerne blev drægtige. Kjær var meget interesseret i landbrug. Viggo var også meget dygtig

til at hjælpe til, men var mere interesseret i mekanik, så han startede en maskinstation. Senere blev det til en større minkfarm.

Han købte først et stort tærskværk, og lejede dernæst min Ferguson traktor. Kjær tjente på nogle store gårde som forkarl. Han var alt for hård ved sig selv. Han var også på landbrugsskole - det var Ribe Kjærgaard. Viggo havde også et par år ved landbruget.

I 1956 byggede vi stalden, - Kjær, Viggo og jeg selv -, det var et stort arbejde, men under nedbrydning af den gamle stald, var jeg så uheldig at støde hovedet mod en jernbjælke, og det gaven hjernerystelse. Jeg lå til sengs en måned, og har stadig smerter i baghovedet.

Jeg tog til en klog mand i Ringkøbing, og han fandt hurtigt ud af, at jeg havde fået trykket en halshvirvel. Den klemte han på plads, - det gav et ordentligt smæld, men så var det også i orden. Jeg blev så rask, at vi kunne gøre stalden færdig.

Gerda havde på den tid seneskedebetændelse, så hun var også med hos den kloge mand. Det ordnede han ligeledes.

Vi fik en lille overraskelse den 10. marts 1951, da vi fik endnu en søn, som blev døbt Henning. Det blev til stor glæde, særlig for hans søskende, der tog sig kærligt af ham, og han blev hurtigt stor.

Alle vore børn er nogle herlige og livsglade børn. Det har haft stor betydning, at de har haft en god mor, der forstod at give dem en god og lærerig opdragelse.

Kristiane har altid haft et godt håndslag, både til børn og arbejde. Hun har altid været mig en stor hjælp. Jeg tænker nu tilbage på 50'erne, hvor alt gik godt for os, og hvor vi rigtig kunne glæde os sammen med vore børn. Vi kørte tit ud i naturen i vor gamle Ford, og Kristiane havde altid en god madkurv med. Bag i Forden kunne vore piger sidde og synge.

Den 20. september 1955 blev Inger gift med Svend Aage, og det første barnebarn kom til at hedde Gurlu. Inger og Svend Aage var bosat i Aabenraa, hvor Svend Aage var startet som selvstændig tømrer, og Inger havde fået plads hos en læge. Efter at have boet i Aabenraa et par år, flyttede de til København. Nogle år efter startede Svend Aage som taxavognmand. De fik yderligere 2 børn, Jørgen, der er født i 1959 og Merete, der er født i 1964.

Det skal bemærkes at Svend Aage havde særdeles gode talegaver, som førte til, at han blev formand i Taxa.

Vi havde mange gode ture til København.

Jeg er nu nået til 1959, hvor Kjær havde snakket om, at han ville have sin egen ejendom. Kjær og Viggo lånte vor gamle Ford, og så kørte de ud for at se på ejendomme. Først var de i Mosevrå, hvor bygningerne var forfaldne. Den ejendom kunne købes for 56.000 kr., men da jeg var nede i Esbjerg og snakke med formanden for Sparekassen om et lån, frarådede han mig at Kjær købte i Mosevrå, idet han have dårlige oplysninger deromme fra.

Vi fik oplyst, at en mindre ejendom "Hedelund" i Vrøgum var til salg. Her var godt med maskiner og besætningen var på 7 køer, samt kvier og kalve, et par søer og 100 høns. Den købte Kjær for 50.000 kr. Den blev købt sidst på året, hvor avlen var bjerget, men ejendommen var god at starte med. Det var Kjærs største ønske, der var gået i opfyldelse. Kjær var jo også godt uddannet til landbruget, og han passede det godt til stor glæde for os, men sukkersygen var streng ved ham.

Vi var ofte ude at besøge Kjær, og Kristiane var god til at hjælpe ham med maden.

Der var nu gået et par år. En dag ringede Kjær til os, at nu kunne han ikke klare sig mere. på grund af sukkersygen, var hans syn meget svagt, så derfor måtte vi til at passe ejendommen sammen med ham. Han var altid selv med, når vi var deroppe.

Kjær kom så hjem og bo hos os, og han kom i børstenbinderlære i Esbjerg. Det varede ikke længe før han kunne starte sin egen forretning. Han blev dygtig og lavede fine ting, som han kunne afsætte gennem Blindesamfundet, men i 1964 blev han meget syg, og måtte indlægges på Spangsbjerg Hospital omkring den 10. september. Kristiane og jeg måtte sidde vagt ved ham. Engang spurgte han mig, om han havde gjort noget forkert her i livet. Dertil svarede jeg, nej, det har du rigtignok ikke. En dag blev han flyttet til en enestue, og sagde til mig, at han var klar over, at det ikke varede så længe mere. Han sagde tak, fordi vi havde gjort så meget for ham.

Til tider lå han bevidstløs i længere perioder, og så vågnede han, og vi kunne tale sammen. Han døde den 20. oktober 1964. Ved hans begravelse var der mødt mange op, også mange af hans naboer i Vrøgum. Vi arvede gården og drev den videre i nogle år, hvor vi dyrkede korn. Viggo var til stor hjælp, han havde jo mejetærsker.

Derefter solgte vi ejendommen uden besætning og maskiner for 150.000 kr.

I 1961 blev Gerda forlovet med Anton Rasmussen, og i 1963 købte de en gård i Gummemark af Johannes Christensen. Prisen var 352.000 kr. Landbruget var inde i en lavkonjunkturperiode, men priserne blev hurtigt bedre, og det skulle vise sig at være et godt tidspunkt at købe på.

Gerda og Anton blev gift den 2. juni 1963. Anton var godt uddannet ved landbruget, og Gerda var ikke ukendt med det, idet hun både havde tjent hjemme og ved fremmede.

Man kunne se, at der skulle ske noget. Stalden blev ombygget til en moderne stald med plads til 52 køer, og der blev hurtigt indsat større besætning og moderne maskiner.

Gerda og Anton har 3 børn, Jette er født i 1964, Henrik i 1966, og Hanne blev født i 1972.

Der blev bygget stort nyt stuehus i 1974.

Så kommer vi til den 17. april 1965, da Betty og Alex blev gift. De bosatte sig i Måløv, og byggede hus i Gundsømagle i 1966.

Alex er ansat som salgsassistent på Toms Chokoladefabrikker, og det har været ham en god stilling. Betty har været dagplejemor.

De er begge meget interesseret i sport. Betty til gymnastik og håndbold og Alex er fodbolddommer.

De har to drenge. Carsten blev født i 1967 og Steffen i 1969.

De byggede hus i 1966, i øvrigt på en grund, som de købte af Inger og Svend Aage.

Godt hjulpet af Alex's far, der var murer, og hans svoger

Henning. Vi har haft mange ture til Sjælland, hvor vi nu

havde både Inger og Betty boende.

Henning og Inge blev gift den 27. maj 1972, og de købte hus i Gjesing. De har to raske drenge. Michael blev født i 1971, og Ricco i 1975. Henning og Inge har altid været travlt beskæftiget. Henning er uddannet installatør og i dag ansat hos DLG Foderstof i Esbjerg. Det sker ofte, at han må springe ud af sengen midt om natten, når maskinerne er gået i stå. Inge har altid haft fuld fart på, og har arbejdet om rengøringsassistent, og er i øjeblikket også servitrice på Guldager Kro.

Det lille hus på Vardevej blev solgt og en villa købt, som de har moderniseret en hel del. Henning var i 1979 startet med mink, og jeg gik sammen med ham. Da Inge og Henning blev gift overlod han minkene til mig, og så blev der penge til huskøb.

Kristiane og jeg drev det videre, og vi fik en god forretning ud af det. Vi havde solgt hele besætningen og drev nu kornavl.

Men så i 1979 fik jeg pludselig en svær ledegigt, så Kristiane måtte passe minkene, da jeg kom på sygehuset. Det var en svær sommer for Kristiane at passe mink og samtidig besøge mig. Havde hun bare haft kørekort.

Det var en meget pinefuld sygdom, som gjorde at jeg tabte meget i vægt. Normalt vejede jeg ca. 99 kg, nu var jeg nede på 75 kg. Jeg kom også på guldkur. Det var et held jeg kunne tåle det, og jeg blev langsomt bedre i de 4 måneder jeg lå der. Hele personalet var meget rare og elskværdige, og jeg havde det ret festligt til tider.

Vi havde gymnastik i kælderens. Jeg blev under opholdet på sygehuset fyldt med omkring 20 piller om dagen . så bliver man så svækket, at man næsten ikke kunne huske fra næse til mund.

Jeg blev gode venner med overlæge Søgård, han sagde til mig, at den der får ledegigt aldrig taber sit humør. Det føler jeg er rigtigt. En dag sagde han til mig, at de ville se mig gå, det var ved stuegang. Alle sygeplejerskerne var med, og de så hvordan jeg kunne gå hen ad gangen. De Jeg skal lige tilbage til første gang jeg skulle have guldkur. En morgen kom overlæge Søgård med en stor sprøjte. Han havde en sygeplejerske med, der kom hen til min seng.

Så tog hun mig i hånden, og Søgård stak nålen i min højre hånd, da han havde tømt sprøjten rettede hun lidt på sengetøjet, og spurgte om jeg lå godt, så sagde jeg, at skulle jeg ligge bedre, skulle hun ligge ved siden af .

Dagen efter sagde sygeplejersken, at hun var så flov som aldrig før. Da jeg skulle på hospitalet var jeg ikke særlig glad, men jeg blev glad for den venlighed jeg mødte. Altid flinke og med et smil på læberne. Jeg fik tilladelse til at gå ud på gangen om natten i bar skjorte. på grund af gigten måtte jeg røre mig også om natten.

så en nat mødte jeg en ung pige, som blev helt forskrækket - hun var ny, men jeg fik hende beroliget.

Efterhånden begyndte guldkuren at virke. Der var en mandlig sygeplejerske, som gav mig massage, når jeg ikke havde det så godt. Når han gav mig behandling faldt jeg i søvn.

Da jeg havde været på Spangsberg i 4 måneder skulle jeg hjem, men jeg ville gerne et sted hen, hvor jeg kunne få optræning, og det blev så til 3 dage på Hedelund pr uge.

Om morgenen blev jeg hentet kl. 8.00, og kørt hjem kl. 16.00. Begge veje af en taxa. Det var et dejligt sted, hvor der var mange glade mennesker. Jeg syede i de første år en ræv og en ugle, derefter gik jeg over til at arbejde læder.

Vi havde den dejligste lærer, hun hed Tora. Når det kneb mig, især da jeg syede den stor indkøbstaske til Inge, var Tora mig til stor hjælp, men forinden havde jeg syet tasker til alle damerne i familien. Jeg syede også punge, det var et dejligt arbejde.

Vi var altid flere sammen, og vi fortalte historier og morede os. Jo, det var en uforglemmelig tid.

Jeg må lige nævne, at når chaufføren fik hjulpet os ind, hvor vi bliver modtaget af personalet, blev vi altid mødt med en frisk morgenhilsen og et venligt smil.

Man går ind i forhallen og ser hvor dejligt rent der er, og så er der pyntet overalt så det er en fryd at se.

Vi mødes i forhallen til kl. 9.00, og går ind i cafeteriet, hvor der serveres morgenkaffe. Bestyreren byder os alle velkommen, og håber vi må få en god dag .

Her får vi at vide, hvad vi skal have til middag. Maden er altid god . Derefter synger vi fædrelandssange. Vi har en organist, der spiller på klaver, og vi har en god forsanger, der hedder John. På skift bestemmer vi de 3 sange vi skal synge, det syntes jeg er en god ide. Det er min største lyst at synge med.

Når der kommer en ny beboer synger vi Hedelund sangen, og den nye beboer bliver budt velkommen.

En dag fik vi oprettet et sangkor, og det var jeg med i. Vi sang hver eftermiddag, -klaveret leverede musikken .

Vi drikker først kaffe, og så går snakken livligt inden vi går i gang med vore dejlige fædrelandssange.

Det rygtedes viden om, og en dag kom der bud fra Margrethegården i Ribe, om sangkoret ville komme derned. Det sagde vi ja til. Læs om turen sidst i erindringerne indlæg i "Lyngtotten" januar 1986.

Vi fik også oprettet en landbrugsklub, og var ude at se det moderne landbrug. De fleste af os kendte jo kun til det gammeldags.

Denne landbrugsklub aflagde besøg på flere gårde. Bl. a. hos Anders Bruun i Sadderup. Herom kan læses i

"Lyngtotten"s julinummer 1986

Anders Bruuns svigerfar var Laust Kristensen.

Jeg kendte godt Laust Kristensen og hans familie, idet jeg som dreng tit og ofte blev sendt bud efter, når der manglede hjælp i høstletten eller når der skulle lægges kartofler. De havde desuden hjælp behov i høsten.

De havde to piger, vel en 4 -6 år.

Som dreng ville man jo gerne tjene lidt penge. Dengang kunne man få et stor pose bolcher for en 10 øre.

Jeg er stadig væk glad for bolcher.

Ejendommen her er udstykket fra herregården Sønderriis i året 1901. Der siges at en amerikaner fra Gjesing havde hele ejendommen indhegnet til fåreavl. Jeg har fundet trådrester i markskellet.

Ja, der er meget at tænke på efter så mange år. Af alle de naboer vi havde er mange væk. Alle gårde i Fovrfelt og Sædding er solgt til Esbjerg kommune, som igen har solgt det til industribyggeri. Vest siden af Tarphage vejen og hele Nordsædding er bebygget med villaer og forretninger.

Jorden hvorpå Sæddingcentret er bygget, har min bedstefar ejet engang i 1800 - tallet.

Esbjerg Kommune købte meget store arealer, -først Sønderriis -, der nu er bebygget af skønne villaer.

Kommunen har også været her og ville købe ejendommen for 800.000 kr, og så kunne vi blive boende i stuehuset, men den store afgift til staten betød stop for handelen.

Vi er alligevel glade for at have skødet på ejendommen, som min mor gav mig i 1930.

Den 14. juli 1986 havde vi en herlig eftermiddags tur med Hedelund bussen. Læs herom i indlægget til "Lyngtotten"s septembernummer 1986.

Det siges at Estrup kæmpede en hård kamp mod fortalene for en stor havn på Østkysten, og det var ham, der sørgede for, at havnen blev placeret i Esbjerg. Han var sammen med andre taget til Hjerting og var gået langs stranden, da de kom til et sted ud for Bavnhøj, så satte han sin stok i sandet og sagde, - her skal havnen ligge.

Det Var slut på "Alfred Marinus Jensens erindringer"

Under Alfreds besøg på dagcentret Hedelund har han skrevet nedennævnte indlæg i beboerbladet "Lyngtotten".

Alfred var med på alle de arrangerede ture, han beretter om, og her følger de i kronologisk orden.

"Lyngtotten" Januar 1986.

Vi startede et sangkor på Hedelund og sang hver mandag efterhånden blev vore stemmer så friske og klare - at det rygtedes vidt omkring.

Plejhjemmet "Margrethegården" i Ribe sendte straks bud mon der var en mulighed, for at få det "berømte" Hedelund sangkor på besøg? - Alle blev glade og begejstrede for invitationen. Aftalen blev at vi skulle med Hedelund bussen kl. 09.00 med fru Thomsen som chauffør, og Ellen Grethe skulle køre i egen vogn.

Efter indstigning i bussen vinkede vi farvel til de mange, der var mødt op, for at ønske os en god tur.

Det var i september og det skønneste vejr, og det blev en stor oplevelse, at køre fra byen og ud på landet. Vi nød synet af de grønne græsmarker, hvor kreaturerne lå og tyggede drøv.

Turen bød desværre på en kedelig oplevelse. Bedst som vi sad og slappede af, ser vi pludselig en modkørende bil i vor kørebane. Den var tæt på os - chaufføren begyndte at svede - kastede et blik på grøften, men uha, den var stejl -i sidste øjeblik drejede den modkørende bil over i den rigtige kørebane igen.

Plejhjemmet kom snart i sigte, det var lidt mere moderne end Hedelund.

Vi blev vel modtaget og budt på kaffe –her under fortalte bestyreren om hjemmet.

Menuen denne dag var hvidkålsrouletter - der faldt en bemærkning fra een om, at vi hellere måtte blive til middagen.

Sangkoret blev præsenteret og vi sang fædrelandssange, og fru Andersen spillede til. Vi sluttede med - Skuld gammel venskab ....

Vi gik en rundtur - så bl. a. en dejlig svømmehal, hvor også handicappede børn kunne bade og svømme. I gårdhaven, der var skønt anlagt, var der bl. a. et bassin med gråænder.

Det var blevet frokost tid, og vi nød den dejlige medbragte frokostkurv fra Hedelunds køkken.

Vi var hjemme kl. ca. 13.00, hvor næste hold ventede på at komme på udflugt.

"Lyngtotten" Februar 1986

Barndomserindringer.

Da jeg og min yngste bror i 7-8 års alderen skulle på vor første udflugt til Fanø, spændte min far to heste for fjedervognen. Det var et par raske sorte galisere. Min ældste søster skulle køre os til Guldager station. Far sagde, at der ikke var megen tid, så søster Mary slog skrald med pisen. Da vi kom til stationen, var vore klassekammerater ved at gå ind i toget så vi fulgte med. så kom togbetjenten og ville se billetterne. Men vi havde ingen, så derfor fik han vor lille pung. Da han kom tilbage syntes vi, at der var svunden alt for mange småpenge.

Medens vi kørte mod Esbjerg, råbte vi hurra det meste af vejen. Efter ankomsten til Esbjerg gik vi op til torvet, hvorfra vi med taxa blev kørt til Fanø færgeren. Det blev en sejltur med hjuldampere. Vi havde en dejlig tur til og på Fanø. Jeg husker at min broder og jeg hver fik en sodavand til vore medbragte madder.

Da vi kom fra Fanø til Esbjerg Havn, stod der en mand med en fladvogn, hvorpå der var frugt og andre gode sager. Der var en stimlen dertil, så vi måtte vente til det blev vores tur. Men da vi havde handlet, var de andre væk. Da vi så en flok skolebørn længere fremme, løb vi hen til dem, men fandt hurtigt ud af, at dem kendte vi ikke. Vi løb så hurtigt vi kunne tilbage, og fik at vide, at vore klasser var gået i tivoli. Vi gik derover, men det eneste vi så var 4 abekatte.

sådan gik den udflugt. Vi tog med toget til Guldager station, hvor vores søster ventede med fladvognen for at køre os hjem.

"Lyngtotten" Marts 1986.

En tak til Elly og Svend Madsen, Nørremarken 17, Darum.

Vi var alle glade for at komme ud at se landbrug, og vi blev meget venligt modtaget. Vi kunne straks se, at det var en meget fin og veldrevet gård på 30 tdr. land.

Før vi kom til gården, så vi en meget stor pløjemark. Her kunne man se akkuratessen med furerne, der var så lige som streger. Vi så stalden, og der var meget stor renlighed og velplejede dyr.

Man må beundre de to mennesker, at de selv kunne passe den mønstergård, kun med lidt hjælp fra en maskinstation.

Vi ønsker Jer fortsat godt held. Vi fik en uforglemmelig eftermiddag, og tak for det gode kaffebord.

"Lyngtotten" April 1986.

En dag på daghjemmet "Hedelund"

Klokken ringer, det er tid, men først nogle knæbøjninger i sengen, før jeg gør klar til afgang. Taxa nr. 60 - Willy, er her præcis kl. 08.00. Vi får en snak hele vejen.

Vi ser "Hedelund" i horisonten, og tanken er, hvem mon har været så fremsynet for ca. 12 år siden at bygge "Hedelund", bare man kunne sende dem en hilsen, og jeg tror, at alle beboere ville gøre det samme som jeg.

Vi kører til indgangen, og man får en frisk morgenhilsen og et herligt smil fra personalet. Man ser den store renlighed overalt, jo, det er til at glæde sig over.

Vi sidder lidt i forhallen og får en hyggesnak, en lille frisk historie, og der falder også andre gode bemærkninger. Så er klokken 09.00, og vi går til den kærkomne morgenkaffe, der serveres af søde unge piger med et smil til alle. Hilda kommer til mikrofonen, hun siger med klokkeklar stemme: "Godmorgen og velkommen alle sammen. Jeg håber I må få en god dag og god arbejdslyst i de forskellige afdelinger."

Så tager John ordet, han fortæller lidt om vejret i dag, i går og i morgen. Jo, han har gode evner, og så fortæller han numrene på morgensangene. Fru Andersen spiller uforglemmelig musik, og synger for med sin klare stemme. Derefter læser John dagens tekst, og han fortæller os ligeledes om middagen, som vi alle er glade for, vi har et godt køkken.

Efter kaffen er der rytmik, hvor Kirsten er en god leder med særdeles gode evner. Nu har vi også hørt at Kirsten har været med i en cirkus, hvor hun har foldet sig ud, der er sikkert kommet et stort publikum.

Derefter går man omkring, der er vævning - fine ting skabes her, og man går videre. Her syes hele kunstværker, det er utroligt, hvor mange fine ting der fremstilles, og så er det jo så sundt, at tiden og snakken går. Lederne *gør* et godt og uvurderligt arbejde. Jo, her er meget at glæde sig med.

Der sker mange ting på "Hedelund". Vi er også nogle, der hygger os med et spil whist, vi er 3 mænd og 1 dame. Vi har haft mange gode timer.

Så skal lige nævnes vore flinke sygeplejersker, de har hjulpet mange og *gør* et stort arbejde, der særligt bør fremhæves. Mandag eftermiddag har vi sangkor, og her går det godt med højt humør.

Er der noget - jeg ved ikke hvordan? Men når jeg ser at nogen af os har det dårligt - det er en glæde at se personalet komme med en kærlig hånd, og jeg ved det med mig selv, at en kærlig hånd kan gøre underværker.

Derfor en kærlig hilsen til dem, det har de virkelig fortjent.

"Lyngtotten" Juni 1986

I dag har vi besøgt Kjærgård Landbrugsskole. Vi blev modtaget af forstanderen og en lærer, inviteret på kaffe og fik kort fortalt om Kjærgård, som engang var herregård og senere fattiggård. I 1949 begyndte den som landbrugsskole. Til skolen hører stadig landbrug: 75 ha. jord, 75 køer og 120 grisesøer.

Derefter kom en lærer og 3 elever og talte med os, eleverne fortalte om deres baggrund for at tage uddannelsen og om deres fremtidsplaner. Under uddannelsen kommer de på studierejse, og det har givet alle lyst til at komme ud at arbejde med landbrug i andre lande. De var meget interesserede i Amerika, Canada og New Zealand. Når de så vendte hjem, ville de alle 3 gerne selv have landbrug, så vi fik en snak om penge og lån. De var meget optimistiske alle 3.

Vi spurgte lærerne om flere ting, bl.a. gensplejsning. Det var et spændende emne. Derefter var vi ude at se staldene. Vi talte med en mand, der havde arbejdet der i 20 år, og i dag gik han kun og striglede kørerne.

Dette var vores sidste tur i gruppen, men vi var enige om, at vi har haft en dejlig tid sammen.

I tilknytning til Landbrugsgruppens afslutning ville jeg gerne som deltager rette en hjertelig tak til de gårdejere, der med stor venlighed har modtaget os, hvor vi har set de store fremskridt, der er sket. Og tak til Bodil og Irene for det store arbejde, de har udført. Jeg ville ønske, at dette kunne fortsætte, for det var nu en dejlig tid, altid med godt humør. Jo, det var virkelig en god ide med den dejlige bus, hvor også de med kørestole kan være med.

"Lyngtotten" Juli 1986.

Tur på landet

Vore landbrugsklienter skal ud med bussen for anden gang. Denne gang er vi indbudt til et landbrug, der udelukkende drives med svineavl. Det er hos gårdejer Anders Bruun i Sadderup, og vi glæder os alle, og Bodil var jo som sædvanlig en dygtig chauffør, og Irene var vor dygtige stewardesse. Vi er 7 mænd, der har kendskab til gammelt landbrug.

Vi blev venligt modtaget af Anders Bruun, og han viste os rundt. Det første, vi så, var søer med smågrise. Soen var bundet med en rem om halsen og var afskærmet med jernbøjler, så den aldrig kunne komme til at ligge på grisene, og så var der et lille rum med varme i hjørnet, hvor smågrisene lå og havde det godt. Det var en fornøjelse, at alle dyrene var så velplejede. Når vi gamle landmænd tænker på, hvilket besvær vi havde, når en so skulle føre, og vi sad og vågede om natten. En gang var der en landmand, der havde lagt sig i noget halm i stien ved soen. Han faldt i søvn, og da han vågnede, havde han ligget en gris ihjel.

Anders Bruun fortalte, når grisene var 6 uger, blev de sat bure. Vi kunne se at de befandt sig godt. De blev fodret med grisepiller. Der var ca. 23 varme og riste, så der var helt rent. Der gik de så i 3 uger, hvorefter de blev sat i fedestald. Her var det helt teknisk og mekanisk, både med fodring og udmugning i gylletank. Her produceres 2500 fedesvin om året uden brug af menneskehånd. Vi så også søerne, og det hele var indrettet på en særlig måde. Man tog grisene fra 6 søer, og disse søer blev sat i et rum. I et rum ved siden af blev de så parret med en engelsk orne, der var rød broget, og som gav ekstra godt resultat med stor skinke og kun lidt af det fede.

Der var 50 tdr. land til kornavl, så der skulle også købes foder.

Vi blev budt på en god kop kaffe i det ældre stuehus, der var pyntet i alle kanter. En del var ombygget og moderniseret, og der var meget fint arvegods. Anders Bruun gaven orientering om familien, bl.a. var den ældste i Australien hos en fåre farmer, der havde ca. 500.000 får, og han var alene om den tørn. Vi drøftede forskellige ting, og Bruun sagde, at der var god økonomi i denne driftsform. Hans bedstefar var gårdejer i Gjesing og var meget kendt på Esbjerg-egnen for bl.a. sine mange formandposter. Så viste det sig Anders Bruuns svigerfar havde ejet min ejendom, og vi kunne regne ud, at hans mor var født i mit sovekammer. Det var slut på denne dejlige eftermiddag. En tak til Anders Bruun for den store venlighed.

"Lyngtotten" September 1986.

Et udkantsområde.

Den 14 juli -86 en herlig eftermiddags tur med Hedelund bussen! Vi startede lige efter middagen kl. 12.30. Som chauffør Bodil, den gode mester, og som stewardesse var Gurli Madsen. Så startede vi, men henne om det skarpe hjørne var der en mand der tippede over i venstre side og havnede i stewardessens skød, han blev liggende en stund, så gav Gurli en kærlig hånd og med et blink i øjet, og så kom han op.

Vi kørte nu lige ned til havnen, hvor Bodil forklarede os alt, medens hun kørte, om det så var rottefælder eller "Grædemuren". Hun mener, at når der har været storm og fiskerne ikke var kommet hjem, har konerne stået og grædt. Vi så den store nye toldbygning, helt kolossal stor og skøn. Vi så masser af kuttere, deraf mange rigtig store, og vi så det indvundne land. Ja, det er helt utroligt som Esbjerg havn har udviklet sig. Jeg har lige læst Claus Sørensens bog fra han var dreng på Langli, da begyndte det første fiskeri i det 18. århundrede, senere i Hjerting.

Det siges, at J. B.S. Estrup kæmpede en hård kamp mod fortaleren for en havn på Østkysten. Det var ham der sørgede for, at havnen blev placeret i Esbjerg. Nogle sammen med ham var taget til Hjerting, og så gik de langs stranden. Da de kom til et sted på Bavnehøj sagde Estrup: "Her skal Esbjerg havn ligge!" og så satte han sin stok i sandet. Det var et sidespring!

Vi kører nu på Hjertingvejen igennem Sædding, hvor vi ser den skønne natur. Vi kører så til Hjerting, parkerer med udsigt over Hjerting Bugt og får kaffe og brød, serveret af 2 flinke damer, der i øvrigt var gode til at hjælpe alle, og nu var der en, som sagde: "Når man er på udflugt, plejer man at få en is! "Dette ønske blev omgående vedtaget, men næsten ingen af os havde penge, men også dette kunne vore piger klare, en saft is, men Alfred havde aldrig fået sådan en, og han begyndte ovenfra -i modsætning til når han havde begyndt på noget nyt, altid begyndte nedefra.

Nu skulle vi ud at se naturen. Dette var Bodil og Gurli ikke ukendte med, da de begge er født og opvokset på landet. Der får man kendskab til det, det kunne vi tydeligt mærke. Vi kørte så fra Hjerting forbi Drengesanatoriet og mod Sjelborg, men vi drejede af efter Guldager By. Vi kører til højre og ser den nye præstebolig og Guldager Kirke; det er en skøn natur.

Præsteboligen er ny og smuk, og kirken er restaureret for millioner af kroner. Vi kører mod den rigtig gamle vej, der går med store sving langs Mølle dammen og sikken en skøn natur! En skam at man har nedlagt møllen, der måske har været benyttet i hundreder af år af egnens beboere. Jeg kan huske fra mine første drengeår, at min far kørte fra Enggården til vandmøllen og fik malet, så havde mølleren en tolderskovl, der blev brugt til afgift for maling af korn. Vi kører videre forbi Enggården, der var mit fødehjem, og så kommer det store, flotte Guldagerbad og Idrætshallen. Vi *kører* til Tarp og videre ad vejen til "Hedelund", hvor vi skal være kl. 15.00.

Til slut en tak for det strålende humør og tak til chaufføren og stewardessen. De fortjener en kærlig hilsen..... Alfred.